

VRIENDEN

OOSTENDE

MU.ZEE

Nr. 69

bpost
PB-PP
BELGIE(N)-BELGIQUE

↳ Jules Schmalzigaug, Dynamische beweging van een danseres, 1914
© Jules Schmalzigaug en Mu.ZEE Oostende. Foto: Steven Decroos

jaargang 18 | Driemaandelijks tijdschrift | januari - februari - maart 2017

Identificatienummer: P006345

Afgiftekantoor Oostende 1

Verantw. uitgever: Jacques Mertens, voorzitter | Leon Spilliaertstraat 83 | 8400 Oostende

DE
DE
DE
DE
DE
DE

© Steven Decroos

DE NIEUWE ENSOR-SPILLIAERT-VLEUGEL IN MU.ZEE

De nieuwe museumvleugel op het gelijkvloers van Mu.ZEE vertelt het verhaal van twee grootmeesters van Oostende. Aan de realisatie is bijna twee jaar onderzoek besteed, maar de kunstenaars en hun oeuvre hebben vanaf het prille begin de weg bepaald. De uitgangspunten kunnen op een klein stukje papier worden samengevat: twee kunstenaars geboren in Oostende (Ensor is 21 jaar ouder dan Spilliaert); ze zijn allebei kinderen van middenstanders (de souvenirwinkel van Ensors moeder, de parfumerie van Spilliaerts familie); het licht en het kleurgebruik bij Ensor, het nachtelijke maanlicht van Spilliaert; Ensors lievelingsschilderij *De blijde intrede van Christus in Brussel* (hier in Mu.ZEE in een unieke tapijtversie), de twee schilderijen die deel uitmaken van de Vlaamse topstukkenlijst: *De duizeling* van Spilliaert, *Het zelfportret met bloemenhoed* van Ensor, en hoe hedendaags ze altijd zijn geweest. Vergeet immers niet de gevolgen van het dragen van een bloemenhoed. Het vraagt zelfvertrouwen om eind 19^e eeuw zoveel zelfspot in een eigen portret te stoppen.

De Stad Oostende heeft de grootste collectie Spilliaert in de wereld. De bescheiden schilderijencollectie van Ensor in Mu.ZEE kunnen we aanvullen met unieke archiefdocumenten en het vrijwel volledige grafische oeuvre. Twee uitvergroete en muurvullende foto's van

Wandtapijt James Ensor 'De blijde intrede van Christus in Brussel'
© Daniël De Kievith

Maurice Antony (een andere grootmeester uit Oostende) wachten de bezoeker aan de ingang op. Maak kennis met het Oostende uit de jaren dertig in de films van Henri Storck, nog een grootmeester uit de enige kunststad aan zee. De nieuwe Ensor-Spilliaertvleugel is 100% Oostends! Een paar van mijn lievelingsmomenten. De verftoets, de penseelstrepen en de kleurorgie van James Ensors *Christus bedaart de storm* kunnen me uren fascineren. In de zomer van 2017 zal de Amerikaanse kunstenaar Richard Tuttle hierover een speciale tentoonstelling in Mu.ZEE maken. Kijk ook naar de verstilling in de composities van Léon Spilliaert, zoals in *Vrouw met kind lezend aan een tafel* uit 1917, een geschenk van de Vrienden van Mu.ZEE. Luc Tuymans schreef hierover het volgende: 'Er heerst een totale verstilling in zijn beelden. Het is alsof ze onder een stolp zitten. Het ingesnoerde van het beeld fascineert me mateloos.'

Ensor en Spilliaert hebben door te tekenen nieuwe werelden ontdekt. Het tekenen heeft hen ergens anders doen uitkomen. De tekening heeft hen naar de grens gebracht van wie ze geworden zijn.

Ondertussen worden 'onze' Ensor en Spilliaert in The Royal Academy, in het centrum van Londen getoond. Luc Tuymans heeft niet alleen een schitterende selectie tekeningen en schilderijen bij elkaar gebracht, hij laat ons ook door zijn ogen naar Ensor kijken. Zijn meesterschap schuilt onder meer in de combinaties, hoe hij schilderijen bij elkaar heeft geplaatst: met oog voor diagonalen en subtiele dialogvormen (tussen portretten en onderwerpen bijvoorbeeld), maar ook door series of onderwerpen bewust uit elkaar te trekken, de blik nog meer op individuele aspecten te richten. We leven in roerige tijden, vertelt Tuymans, en we bewegen ons vandaag opnieuw tussen de ogen van de maskers van Ensor en de ogen van Spilliaerts portret van Carnegie. Wat zouden beide kunstenaars van het begin van de 21^e eeuw vinden?

Phillip Van den Bossche
directeur Mu.ZEE, Oostende

Nacht van de Musea en Galerijen

Literatuur, muziek en beeldende kunsten ontmoeten elkaar tijdens 'De Nacht van de Musea en Galerijen' op 11 februari 2017.

De galerijen en musea zetten die avond hun deuren open, terwijl de leerlingen van het conservatorium je trakteren op een concert en woordkunsten. De deelnemende musea en galerijen zijn: Mu.ZEE, het Stadsmuseum, de Venetiaanse Gaanderijen, Ensorhuis, Peter Benoitstraat 26, 't Grijs Huis, Theobalds Boothuisje, Galerie Tussenin, Galerie

Belle Epoque, Galerie Beau Site, Square42Ostend, Studio Alcazar, Salon Blanc, Collectief Euphrosina B, Galerie Studio, Krakk Kunstencollectief, ID Galerie, Art Gallery Decrauw, Kunststudio JOOK, Fotografiehuis Exposure Value, Galerie La Pipe, Tine's Art Gallery, Spilliaerthuis, Kunsthuis Artine, House Gallery, Art Gallery Ulenspiegel en Galery Tom Gerits.

Volg het hartenparcours langs de locaties en geniet met al je zintuigen.

4 MAART 2017: ALGEMENE VERGADERING VRIENDEN MU.ZEE

Wij nodigen u graag uit voor de Algemene ledenvergadering op **zaterdag 4 maart 2017** om **10.15 uur** in de exoruite van de Venetiaanse Gaanderijen (ingang zeedijk, bij het standbeeld van koning Boudewijn).

Het programma

- **Verwelkoming**
door Martine Meire, directeur-cultuurbeleidscoördinator van de stad Oostende
- **Werkingsverslag 2016**
door Johan Van Roose, secretaris
- **Financieel verslag 2016**
door Joël Nieuwenhuysse, penningmeester
- **(Her)verkiezing bestuursleden**
- **Feestoespraak** door Anne Adriaens-Pannier, ereconservator KMSKB, specialiste Léon Spilliaert en artistiek directeur HSH
- **Resultaten ledenenquête** door Femke Simonis
- **Slotwoord**
door Bart Plasschaert, schepen van Cultuur

Met muzikale omlijsting en nadien een glaasje cava, aangeboden door het bestuur

Degustatiemenu

Blanke asperges, Oostendse grijze garnalen,
tuinkruidenboter

Rundfilet dunne lende, champignon-peperroom,
fijne groene boontjes, jonge spinazie, cantharellen,
pommes pont neuf

Mango met sinaas en gember, passievruchten-vanille-ijs

Mokka, tiramisú

Incl. aangepaste wijn: Veranza Espagne en water

€ 50 p.p. • voor 24 februari 2017 over te schrijven
op rekening BE16 0012 0908 3374
p.a. Albatrosstraat 10, 8400 Oostende
met de vermelding 'degustatiemenu AV 04/03'
**N.B. Het aantal beschikbare plaatsen is beperkt
tot 60 personen**
Begin februari 2017 ontvangt u een individuele
uitnodiging via de post, met alle verdere details.

Vrienden aan tafel in de Venetiaanse Gaanderijen (© Valère Prinzie)

Oproep tot kandidaatstelling

De agenda van de Algemene Ledenvergadering vermeldt onder meer:

- herverkiezing van twee leden van de huidige Raad van Bestuur: Jacques Mertens en Joël Nieuwenhuysse
- Verkiezing van nieuwe leden voor de Raad van Bestuur

BELANGRIJK

Leden die zich kandidaat willen stellen voor een bestuursfunctie, richten **uiterlijk 1 februari 2017** hun kandidatuur schriftelijk aan de voorzitter, p.a. Johan Van Roose, secretaris, Kabeljauwstraat 5, 8460 Oudenburg. Zij moeten hun lidmaatschapsbewijs 2017 kunnen voorleggen op de Statutaire Vergadering.

Onze statuten bepalen:

Art. 11. De raad van bestuur bestaat uit minimum drie leden en telt maximaal 12 leden. Leden kunnen zich pas verkiesbaar stellen als lid van de raad van bestuur na drie jaar lidmaatschap van de vereniging. De raad van bestuur wordt geacht het lidmaatschap aan te bieden aan: de schepen van de Stad die de musea in zijn/haar bevoegdheid heeft, de directeur-conservator van Mu.ZEE en de directeur-cultuurbeleidscoördinator.

Het mandaat van de leden van de raad van bestuur vervalt door ontslag, afzetting of overlijden.

De volgende personen of groepen kunnen door hun beroep of functie niet in aanmerking komen als lid van de raad van bestuur: galerijhouders, beroepskunstkritici en -kunstjournalisten, beeldende kunstenaars, personen die een politiek ambt bekleden (met uitzondering van de schepen van cultuur).

De leden van de raad van bestuur worden door de algemene vergadering, bij meerderheid van stemmen van de aanwezige leden, aangesteld voor een termijn van zes jaar. Om de drie jaar wordt de helft van de leden van de raad van bestuur vernieuwd. (...) Uittredende leden zijn herkiesbaar.

Algemene Vergadering 2016 (© Valère Prinzie)

➤ KORTE TERUGBLIK OP DE LEZING 'LA GAMME D'AMOUR'

Zerlina Van Belle, master in de kunstwetenschappen, besprak op 25 september de theaterkostuums en decorontwerpen van James Ensor voor zijn balletpantomime 'La Gamme d'Amour'. Zij deed dat zeer gedetailleerd, met veel kennis van zaken en inzicht in Ensors keuze voor zijn decors en zijn kostuumontwerpen. Zerlina Van Belle illustreerde haar lezing met pakkende beelden over de mode die Ensor geïnspireerd zou hebben en over de invloed van de schelpenwinkel van zijn moeder op zijn decorontwerp. 'La Gamme d'Amour' is maar enkele keren opgevoerd, en al helemaal niet met de door Ensor uitgetekende kostuumontwerpen. De Brusselse firma Vanderborght maakte er een zeer vereenvoudigde

➤ Zerlina Van Belle - foto: Martine Meire

versie van, zonder inspraak van Ensor zelf. Enkele van die kostuums zijn nu nog te bekijken in de Ensor-Spilliaertvleugel in Mu.ZEE.

Femke Simonis

➤ TERUGBLIK OP DE MUSEUMREIS NAAR LUIK OP 15 OKTOBER 2016

Voor 23 Vrienden startte om 10.45 uur het geleid bezoek aan het station Luik-Guillemins, de schitterend lichte creatie van de bekende Spaanse architect Calatrava. Onze enthousiaste Limburgse gids vertelde ons eerst meer over de voorgeschiedenis van de wijk Guillemins en daarna over het stationsproject zelf, vanop het gerenoveerde voorplein met een prachtig zicht op het hele station. Binnen in het gebouw wees ze ons op de speciale lichteffecten die Calatrava overal had ingebouwd. Het was een rondleiding vol wetenswaardigheden en mooie ontdekkingen.

De lunch was in de nabijgelegen Brasserie de l'Univers, met een typisch Luiks menu: boudin de Liège in een coulis met scampi, boulets à la liégeoise met frietjes en sla en bij de koffie een appeltaartje met vanille-ijs en slagroom.

➤ De Vrienden met gids in het station - foto: Carlos Van Craeynest

Langs de Financietoren en over de elegante voetgangersbrug wandelden we daarna naar La Boverie, het nieuwe museum op een eilandje in de Maas. Ons doel was de expo '21, Rue de la Boétie' over de kunsthandelaar Paul Rosenberg, de grootvader van journaliste Anne Sinclair. Onze Franstalige gids die haar best deed om ons in het Nederlands te begeleiden, loodste ons langs alle groepen en individuele bezoekers naar de belangrijkste schilderijen en het verhaal errond. Er bleken die dag 1200 bezoekers te zijn! Gelukkig hadden we na het geleid bezoek volop tijd om de hele tentoonstelling nog eens op het gemak te bekijken. Andere Vrienden verkozen een wandeling in het Park Boverie, een bezoek aan de oude stad of aan het nieuwe winkelcentrum in de Médiacité. Omdat we toch met de trein waren, kon iedereen zelf het tijdstip bepalen om naar Oostende terug te keren.

Voor deze interessante uitstap gaat alle lof naar Martine Meire, voor de perfecte organisatie en de goede restaurantkeuze!

Femke Simonis

➤ Ingang station Luik-Guillemins - foto: Carlos Van Craeynest

➤ TWEE ZWARTE PARELS IN 'T BOSJE

De oude watertoren

Op een heldere dag ontdekt een kunstzinnig oog (en alle Vrienden van Mu.ZEE bezitten er zo'n paar) in de skyline van Oostende het laatste kroontje van wijlen de Koningin der Badsteden: de krans kantelen boven op onze oude watertoren. In de Belle Époque diende deze eenzame reus heel prozaïsch als drukregelbaar voor het drinkwater. Maar de ingenieur-ontwerper beschikte gelukkig over een artistieke ziel en wilde zijn 'ouvrage d'art' ook aantrekkelijk doen overkomen als een burgerlijke tegenhanger tussen de spitse kerktorens. Daarin slaagde de onbekende ambtenaar van de Société de Distribution d' Eau met vrucht, zodat we heden onze 'oude watertoren' als een kunstwerk mogen koesteren. De massieve en vele tonnen zware waterkuip bovenaan gaf hij een gladde buitenhuid en ze lijkt er lichter door. Volgens de toen geldende opvattingen over esthetiek mag zo'n massa niet brutaal afgesneden liggen als de broekspijp van een jeanspak, maar eist ze een 'beëindiging'. De ontwerper tekende er dus die transen op, daarmee verwijzend naar een middeleeuwse vestingtoren, een symboliek die samenhang met stedelijke zelfstandigheid. Voor ons komt zo'n versiering ouderwets-sentimenteel over, maar ze blijft bescheiden en hindert ons gevoel niet. De steunberen

➤ De oude watertoren - foto © Valère Prinzie

onder dit zware reservoir mochten zich daarentegen krachtig opdringen en daarin slaagde de ontwerper eerlijk en evenwichtig. Ook de smalle raampjes tussenin versterken de indruk van soliditeit door de verhoudingen van hun maten. De oude watertoren behoort aldus tot het erfgoed van de eens beroemde badstad en verdient een gepaste onderhoudsbeurt. Mettertijd eiste de moderne hoogbouw een steeds krachtiger waterdruk en kwam onze sympathieke 'château d'eau' in ademnood. Daarom overheerst nu een jongere en opgeschoten broer het park. Hij omvat echter niet meer dan een mager betonskelet in een wijde baksteenmantel, met op halve hoogte een insnoering als de valse taille bij een aanstellerige madam. Maar nergens benadert hij de spontane zwier van een koeltoren bij een kerncentrale.

➤ De kariatiden - foto © Valère Prinzie

De kariatiden

In dezelfde verloren uithoek van 't Bosje botst de verdwaalde wandelaar op twee zeer elegante vrouwengestalten: de kariatiden of dragende pilasters, gebeeldhouwd in menselijke gedaante. Ooit torsten deze twee welgeschapen Braziliaanse zwarte schone de kornis van het luxehotel Claridge op de Zeedijk. De bouwwoede en de beeldenstorm van de dolle sixties sloegen ook hier toe en beide schoonheden zochten bescherming onder de oude watertoren. Daar prijken ze een beetje discreet, maar bevrijd van hun last, terwijl ze zich waardig omgorden in een fraaie lendedoek met franjes, allebei symmetrisch in hun gebaren. Onbevreesd richten ze zich naar de toekomst met een vranke blik, bolle wangen en vlezige lippen. Hun weelderige boezems onthullen ze vrijmoedig, niet geremd door Victoriaanse preutsheid. Deze twee zwarte parels uit de gouden tijd van Oostende verdienen heel wat meer belangstelling en wellicht ook een meer gepaste locatie.

Marcel Leeuwerck

VISSERSVROUWEN EN BAADSTERS, DE KONINGINNEN VAN OOSTENDE

19 november 2016 - 16 april 2017

In hun dagelijkse taken nemen de volkse vrouwen, gehuld in lange rokken en zwarte sjaals, actief deel aan het vissersbedrijf. Zij zijn de verpersoonlijking van het eeuwige wachten aan de oever en het turen in de vroege ochtenduren vanop de kaaien naar de havengeul. Keuvelend met hun lege manden, uitkijkend naar de vangst die ze straks met schrille stem aan de gegoede burgers zullen aanprijzen. Hun taken zijn nederig en dienend maar wel van waarde, zoals het herstellen van netten en het rooien van grashelmen voor de huisdieren. In de gelaatsuitdrukkingen van de jonge vrouwen ontwaart Spilliaert een zweem van exotisme en melancholie. In de trekken van de oudere vrouwen ontgaat hem allermint het verval van een versleten gezicht en de levensmoeheid die ouderdom tekenen.

Levensvreugde en het gevoel van vrijheid karakteriseren de onthechte figuren van de baadsters die zich met de zee en het golvenspel meten. Zij zijn van een totaal andere natuur. Als nietige figuur dansend in de zee, als bezwerende nimf wakend over het grillige waterspel, of als knielende aanbeddende figuur strevend naar een volledige symbiose met het natuurelement. De baadster is voor Spilliaert een voorwendsel om zich te verdiepen in het vrouwelijk naakt, dat hij ongeremd in haar sierlijke contouren weergeeft.

In de technische uitvoering van de werken verglijdt ook met de jaren de aangewende materie. Van doorschijnende en meer opake sluiers Oost-Indische inkt, die verhullend mysterieuze vormen weergeven, zoekt de kunstenaar nieuwe oplossingen voor de weergave van de meer monumentale figuren die de voorgrond volledig innemen. De papieren dragers worden vervangen door ruwere kartonnen oppervlakten. Het kleurpotlood wordt ingewisseld voor het verzadigde gekleurde krijt dat de vrije en heftige lijnvoering beter vertaalt. In de jaren twintig experimenteert de kunstenaar dan weer met de doorschijnende aquarel voor zijn speelse en fantasierijke levenstaferelen.

Steeds weer roept Léon Spilliaert bewondering op voor zijn originele en persoonlijke vertaling van een gegeven dat uit het leven is gegrepen. Met een nederige en ingetogen

HET SPILLIAERT HUIS

Ronde West - Thermae Palace
Koningin Astridlaan 7, 8400 OOSTENDE

Tijdens de schoolvakanties elke dag open :
Maandag tem zaterdag : 10 u - 12u30 / 13u - 18 u
Zon- en feestdagen : 11 u - 12u30 / 13u - 17 u
Buiten schoolvakantie open op :
Zaterdag : 10 u - 12u30 / 13u - 18 u
Zondag : 11 u - 12u30 / 13u - 17 u

Toegangsprijs

Reductietarief Vrienden MuZee € 4

analyse van deze vrouwelijke figuren, hoe onbeduidend ook in het wereldbeeld, schetst hij een universeel beeld dat naar de poëzie van het onzegbare streeft.

Anne Adriaens - Pannier
Artistiek directeur HSH

Freddy Dufait over Léon Spilliaert

Léon Spilliaert (1881-1946) begon op achttienjarige leeftijd te schilderen, rond 1900, toen Oostende op een hoogtepunt van internationale bloei was als badstad. Maar dat raakte Spilliaert niet. De stedeling zegde hem niet veel; hij stond dicht bij de natuur: de verlaten dijk, de kille zolder, de eenzame dokken... Als hij dan toch een personage schilderde, was het aangezicht hol, vol schaduw, vergroeid en afgeleefd.

↳ Vissersmeisje, 1910, Léon Spilliaert

Dit typeert Spilliaert als mens: eenzaam, zwaarmoedig, mensenschuw, grimmig en eigenzinnig. Toch was hij niet ongevoelig voor bepaalde kunststromingen: nu eens uitte hij zich als expressionist, dan als surrealist, kubist... Maar hij geloofde in zijn techniek, die vooral uitgedrukt werd door het aquarel, de gouache, het kleurpotlood en de Oost-Indische

inkt, bijna nooit olieverf. Zo kunnen wij hem bij geen enkel-isme onderbrengen.

Volgens mij had Spilliaert drie schilderperioden. Zijn eerste werken zijn asgrauw, donkerblauw, spookachtig, krachtig, waarin de mens wordt geweerd. Ze tonen ons het onrustige karakter van de kunstenaar. Van deze periode dateren: 'Zelfportret', 'De windstoot', 'Vrouw met roze hoed', 'Dokken'.

Zijn tweede periode brengt meer coloriet. Zijn werken zijn geschilderd met de tinten zoals de gouacheverf ze geeft: heldergeel, donkerblauw, dieprood..., bijna op een naïeve manier naast elkaar gelegd. Spilliaert gebruikte de kleuren zoals ze waren: realistisch, zonder te versnipperen. Zijn figuren staan dikwijls met hun rug naar je toe. Kenmerkt dit weer niet hoe mensenschuw de kunstenaar was? Uit deze kleurrijke periode kennen we: 'Meisjes met witte kousen', 'Vissersvrouw', 'De vuurtoren', 'Witte gedaanten'.

Als Spilliaert op de duinen stond, overschouwde hij de poldervlakte, aan de horizon afgebakend met bomen.

In zijn laatste periode schilderde hij die bomen zo fijn, zo statig, zo grillig. Hier stond hij wel heel dicht bij de surrealisten, wat zeer goed te merken is in de vormen van deze scheppingen, zoals in: 'Brandlaan', 'De groene bomen', 'De dreef'.

Spilliaert stierf, zoals hij zijn hele leven geleefd had. Nooit heeft hij afstand gedaan van zijn eigen schilderswil. Pas nu beseffen we echt wat een groot kunstenaar hij wel was!

Freddy Dufait

Mu.ZEE

CHAMBRES D'O HUISKAMERFESTIVAL

Het huiskamerfestival Chambres d'O vindt elk jaar plaats tijdens het laatste weekend van januari. Dan gaan de deuren open van heel wat huiskamers in Oostende. De gastvrije bewoners delen een weekend lang hun living en leefruimte met performers, muzikanten en theatermakers. Er valt heel wat te beleven – dans, muziek, performance, woord en beeld – op maat van de huiskamer!

28 en 29 januari 2017, meer info:
www.chambresdohuiskamerfestival.be

CARSTEN HÖLLER. VIDEORETROSPECTIVE WITH TWO LIGHTMACHINES

Carsten Höller. Videoretrospective with Two Lightmachines is het eerste grote overzicht van het audiovisueel werk van deze kunstenaar. Sinds begin 1990 maakt Carsten Höller experimentele en vaak monumentale installaties. In 1993 zette hij een punt achter zijn carrière als agrarisch entomoloog en werd hij kunstenaar, maar bleef wel geïnteresseerd in het gedrag van insecten en andere levende organismen. Zijn audiovisueel werk focust zich dan

Carsten Höller, Double Neon Elevator, 2016, Courtesy of the artist en Gagosian Gallery. Foto: Attilio Maranzano

ook vaak op natuurwetenschappelijke en sociologische experimenten met dieren en mensen. Experimenten met bijvoorbeeld vogels, apen, kinderen of vrienden van Carsten Höller en proeven met psychoactieve middelen vormen het onderwerp van verschillende video's. Gedurende de laatste 15 jaar ontwikkelde de kunstenaar een sterke interesse in de Congolese muziekcultuur die de aanleiding werd voor het maken van 'Fara Fara' (met Måns Månsson), een film geprojecteerd op twee schermen over een muzikale strijd in Kinshasa. Naast video's en films toont de retrospectieve in Mu.ZEE, twee andere, meer sculpturale werken die de illusie creëren van bewegende beelden. Opvallend bij deze installaties zijn de knipperende lichten, het opwekken van kleurrijke gezichtsvelden en het gevoel te hebben in een lift te zitten.

Van 8 oktober 2016 tot 5 februari 2017

JULES SCHMALZIGAUG EN HET KOOKBOEK VAN HET FUTURISME

De tentoonstelling brengt een eerbetoon aan het korte maar intense leven van de futurist Jules Schmalzigaug. Hij groeide op in Antwerpen, maar verloor zijn hart in Venetië waar hij in de ban raakte van het Italiaanse futurisme. De titel van de tentoonstelling verwijst naar een reëel kookboek dat de voortrekker van het futurisme Filippo Tommaso Marinetti uitgaf, maar het verhaalt vooral over de experimentele keuken van het futurisme en de werkwijze van de futuristen om à la carte artistieke richtlijnen te selecteren uit de tientallen manifesten over het futurisme. Ook Jules Schmalzigaug ontwikkelde in de loop van de jaren een heel persoonlijk futuristisch menu, met de ingrediënten licht, kleur en beweging in talloze variaties. De tentoonstelling brengt het futurisme van Schmalzigaug in dialoog met dat van zijn Italiaanse deelgenoten en met werk van andere Belgische avant-gardekunstenaars, zoals Paul Joostens, Pierre-Louis Flouquet, Prosper De Troyer, Edmond Van Dooren en enkele anderen die na 1917 kortstondig de invloed van het futurisme ondergingen.

Van 20 oktober 2016 tot 5 maart 2017

DE TENTOONSTELLING B.LAST

De tentoonstelling B.LAST brengt een eeuw Belgische abstractie waaronder suprematisme, modernisme, constructivisme, minimalisme, lyrische en geometrische vormen van onder meer Pierre Alechinsky, Jozef Peeters, Georges Van Tongerloo, Victor Servranckx, Bram Bogart, Luc Peire, Ilse D'Hollander en Raoul De Keyser.

Ook de hedendaagse Oostendse kunstschilder Erwin Cattoor is opgenomen, naast de andere Oostendenaars Maurice Boel en Charles Drybergh.

Erwin Cattoor wist reeds tijdens zijn middelbare studies dat hij de rest van zijn leven wilde doorbrengen in de kunstwereld. Een logische studiekeuze was de opleiding schilderkunst aan het KASK in Gent. Cattoor geeft teken- en schilderlessen aan de Academie van Brugge.

Hoe bent u zelf als kunstenaar geëvolueerd?

Erwin: De evolutie die ik doormaakte als kunstenaar loopt parallel met mijn persoonlijke ontwikkeling als mens. Mijn afstudeerproject aan de academie was volledig toegespitst op abstractie. Nadat ik mijn studies had afgerond, wou ik even geen penseel meer aanraken en hing ik voor een hele tijd mijn schildersezels aan de haak. Ik maakte kennis met driedimensionaal werk en ontwikkelde mezelf binnen die stijl. Toen ik mijn zin voor schilderen teruggevonden had, had ik een grote behoefte om opnieuw te beginnen bij de basis van de schilderkunst. Dit vooral omdat ik het gevoel had dat ik de techniek niet genoeg in de vingers had. Ik ben enorm blij dat ik toen die stap heb gezet, omdat ik mij met de technische bagage die ik nu meedraag, een rijker mens voel.

De expo B.LAST behandelt drie generaties kunst. Welke evolutie heeft abstracte kunst volgens u doorgemaakt?

Erwin: Naar mijn mening is abstracte kunst een contradictorisch onderwerp. Enerzijds is er niets veranderd, want abstractie blijft zich binnen dezelfde

stijl ontwikkelen. Anderzijds is alles veranderd, want kunst evolueert voortdurend. Het gaat altijd om een weerspiegeling van de tijdsgeest, maar dat geldt voor alle kunstvormen.

Welke technieken beheerst u? In welke stijl voelt u zich het meest comfortabel?

Erwin: Schilderen met olieverf is volledig mijn ding. In die stijl kan ik mij helemaal uitleven en mijn creativiteit de vrije loop laten. Toch wil ik mezelf steeds uitdagen en ik experimenteer regelmatig met nieuwe dingen. Onlangs startte ik met het gebruik van verschillende assemblagetechnieken in mijn werken. Die idee ontstond omdat ik een maquette had gemaakt voor een monumentaal werk waar verschillende lagen houten planken op elkaar werden geplaatst. Doordat ik dit werk creëerde, kwam ik op het idee om verschillende doeken over elkaar te hangen en die gelaagdheid verder te gebruiken in mijn schilderijen.

Waar haalt u inspiratie voor uw werken? Hebt u ooit momenten dat u geen inspiratie vindt?

Erwin: Toen ik besloot om mij na een lange pauze opnieuw toe te leggen op abstracte kunst, ben ik de volledige westkust van de Verenigde Staten afgereisd. Die grootsheid van de landschappen, die immense vlaktes, de leegtes en vooral de magistrale oneindigheid, was voor mij een beetje thuiskomen. Na die spirituele ervaring voelde ik onmiddellijk de ideeën opborrelen. De meeste inspiratie haal ik dan ook altijd uit de vele reizen die ik maak. Als ik met vakantie ben, dan maak ik geen enkele foto. Het beeld dat ik van een land heb, probeer ik altijd over te brengen op mijn schilderen. Onlangs bezocht ik Japan en toen ik eenmaal thuis mijn schilderijen bekeek, was het eerste dat in me opkwam: 'dit is het echte Japan'. Ik laat het beeld dat ik van een land heb, terugkomen in mijn schilderijen.

(excerpt uit het interview dat in Uit in Oostende, editie november, verscheen)

Leden Vrienden Mu.ZEE kunnen de tentoonstelling bezoeken tegen het gereduceerd tarief van 2,50 euro, nog tot 14 februari 2017, dagelijks (behalve op maandag) van 14 tot 17 uur. Op zondag ook van 10 tot 12 uur.

Meer informatie over de expo B.LAST vind je op www.oostendecultuurstad.be en www.uitinoostende.be.

VERNIEUWEN LIDMAATSCHAP 2017

Wij roepen u op om onze vereniging te blijven steunen door uw lidmaatschap te vernieuwen voor 2017. Wij garanderen u een even boeiend en veelzijdig programma als in 2016, onder meer door de samenwerking met Mu.ZEE.

↘ OOSTENDE NOSTALGISCH

Luc Chatlen was sinds 1944 actualiteitsfotograaf in Oostende en registreerde zo de Stad in al haar facetten. Hij was present op feestelijkheden, stoeten, sportmanifestaties en andere nieuwswaardige gebeurtenissen. Zo vertellen zijn foto's het verhaal van Oostende tijdens de jaren vijftig en zestig van de vorige eeuw. De expo toont een ruime selectie uit de 300 zwart-witfoto's die zijn weduwe in 1992 schonk aan de Koninklijke Heem- en Geschiedkundige Kring De Plate.

Stadmuseum, Langestraat 69, Oostende.
Dagelijks open van 10 tot 12.30 uur en van
14 tot 18 uur. Dinsdag gesloten.
Gratis toegang voor de Vrienden van Mu.ZEE

↘ U ZIJT WELLEKOME WINTER IN HET MUSEUM

Open huis in het museum

Op zaterdag 17 december 2016 maken we van 14.00 tot 21.00 uur tijd voor authentieke sfeer in het Stadmuseum. De toegang is gratis. Er is vermaak voor jong en oud. In het gezellige kader van het achttiende-eeuwse herenhuis brengen we een aantal eigentijdse winkels en ontwerpers met een gevarieerd aanbod samen. Onder het genot van een hapje, een drankje en het knapperende haardvuur zetten we de traditie van het versturen van kerst- en nieuwjaarskaarten in de kijker. Neem ook even een kijkje in het Stadmuseum.

Geërfd goed

Ook mooie erfstukken willen we tijdens 'Winter in het museum' in de schijnwerpers plaatsen. Een vaas of stuk speelgoed die je van je grootvader of moeder kreeg, kan zeer waardevol zijn. En dan spreken we niet zozeer in termen van euro's. Nee, deze voorwerpen brengen vaak het verleden tot leven door een heel concreet verhaal te vertellen. (En noteer alvast in je agenda, op Erfgoeddag 2017, 23 april 2017, willen we die verhalen nog meer in de schijnwerpers plaatsen.)

De lidgelden bedragen:

- Jeugd (tot 22 jaar): 15 euro • Individueel lid: 28 euro • gezin, samenlevingstarief: 45 euro
 - steunend lid: 50 euro • beschermend lid: 150 euro • rekening **BE 16 0012 0908 3374**
- Inlichtingen bij penningmeester Joël Nieuwenhuysse (tel. 059 80 30 61)

Wat krijgt u nu al?

Jaarlijks is er in het voorjaar (in 2017 op 4 maart) de **Algemene Vergadering** met een gastspreker en een feesttoespraak, met muzikale omlijsting, receptie en feestmaal. Een ander topmoment is de **Garden Party**, begin juli, in de Venetiaanse Gaanderijen, na een geleid bezoek aan de tentoonstelling van dat moment. Het is een ontmoetingsmoment bij uitstek, rijkelijk voorzien van drank, geserveerd door de bestuursleden (bij slecht weer binnen). In 2016 vond deze bijeenkomst plaats in het Stadmuseum, tijdens een Inner Court Party.

En wat bieden wij u nog?

- Ons driemaandelijks tijdschrift Pro Luce, met nieuws over kunst en cultuur in Oostende
- Onze museumreizen: Luik in 2016
- Gratis geleide bezoeken in de Venetiaanse Gaanderijen
- Bezoek aan privécollecties
- Gratis atelierbezoeken
- Gratis toegang tot alle tentoonstellingen in Mu.ZEE en uitnodiging voor de opening ervan
- Gratis toegang tot het Stadmuseum, het Ensorhuis en het Permekemuseum
- 10% korting bij boekhandel Corman

Wat komt daar nog bij door de overeenkomst met de Raad van Bestuur van Mu.ZEE?

- 10% korting op aankopen in de museumshop van Mu.ZEE
- Uitnodiging voor lezingen, symposia en allerlei nevenactiviteiten van de Vrienden in Mu.ZEE

Kortom, u verdient uw lidgeld dubbel en dik terug met ons rijke aanbod aan activiteiten! Daarom blijven wij u graag als lid verwelkomen in 2017.

Het bestuur

➤ VERSLAG VAN DE DAG VAN DE FEDERATIE OP 19/10/2016

Onze vriendenkring is aangesloten bij de overkoepelende Federatie van de Vrienden van de Musea van België vzw. Deze vereniging hield op 19 oktober een Dag van de Federatie in Brussel, in de Koninklijke Musea voor Schone Kunsten van België. Het programma (zie Pro Luce nr. 68, p. 11) stond in het teken van 'De samenwerking tussen verenigingen van Vrienden van musea stimuleren'. Na het welkomstwoord door Paul Soyeur, voorzitter van de Federatie, waarin hij de opdracht van vriendenkringen benadrukte, werd het thema behandeld door J. Van den Nieuwenhuyzen die het had over de jaarlijkse uitwisseling met de 'koepelvrienden' van de MSKA, MSK Gent en Musea Brugge. De vrienden van deze musea vormen een 'koepel' die jaarlijks een gezamenlijke vergadering belegt, afwisselend in elk van de betrokken steden. Een merkwaardige vorm van samenwerking en erkentelijkheid door de respectieve museumdirecties is de vrije toegang die de musea dan verlenen aan de leden van de vriendenkring van iedere andere tot de koepel behorende stad. De Antwerpse Vrienden onderhouden ook goede contacten met de musea in Kortrijk en hebben gratis toegang tot alle Antwerpse musea. Over de intensieve relaties tussen Doornik en het nabije Noord-Frankrijk sprak Florence Renon. Zij benadrukte het belang van de driehoek Lille-Courtrai-Tournai en van de zeer belangrijke verzameling impressionisme in Doornik, afkomstig van de verzamelaar Henri Van Cutsem. Over de samenwerkingen van de Vrienden van het Horta Museum, o.a. via het Europese Art Nouveau Netwerk, sprak Paul Soyeur. Iedereen kreeg een persdossier over de uitbreiding van het Horta Museum en de tentoonstelling 'Spel van licht en schaduw, de art nouveau volgens vijf kunstenaars'. De voormiddagsessie werd afgesloten door Ksenia Weber van de Duitse Federatie van Museumvrienden. Zij had het over 'De inrichting van verenigingen van Jonge Vrienden van Musea in Duitsland' en betoogde met enthousiasme hoe het mogelijk was met enkele geëngageerde jongeren (tussen 18 en 30 jaar) een volledig jeugdige vriendenkring uit te bouwen. In Hamburg telt deze vereniging, gesticht in 2001, ongeveer 800 leden. Wereldwijd hebben de 'Jonge Vrienden' ongeveer 17.500 leden.

In de namiddagsessie gaven de aanwezige vertegenwoordigers van de verschillende Vriendenkringen een beknopt overzicht van hun activiteiten en jaarprogramma. Aan de beurt kwamen o.m. het Koninklijk Legermuseum, het museum van de Vrijmetselarij, de musea van Brussel, Arlon, Mariemont, Oostende, het universitair museum van Louvain-la-Neuve, dat in de lente van 2017 wordt geopend en dat 25.000 inventarisstukken telt (de vriendenkring ervan heeft al 700 leden), het museum van Doornik, het museum van de Dynastie. Voor Oostende belichtte ik onze jaarlijkse algemene vergadering, ons

'tuinfeest', ons tijdschrift Pro Luce en verder de reizen, (atelier)bezoeken, voordrachten... Omdat nogal wat vriendenkringen de indruk wekten zich sterk met 'hun' museum te vereenzelvigen, benadrukte ik dat wij niet Mu.ZEE belichamen, maar er de Vrienden van zijn. De namiddag werd besloten met een geleid bezoek, zowel in het Nederlands als in het Frans, aan de prachtige tentoonstelling '14/18. Rupture or continuity', over oude en nieuwe kunststromingen in en om de Eerste Wereldoorlog.

Jacques Mertens, voorzitter

➤ AFSCHEIDSBRIEF VAN OUD-SECRETARIS-PENNINGMEESTER JEAN PLASSCHAERT AAN ROLAND LARIDON

Beste Roland

Ik heb vernomen dat je de fakkel van de Vrienden Mu.ZEE overgedragen hebt aan dhr. Jacques Mertens. Ik wil je persoonlijk danken en feliciteren voor je jarenlange inzet voor de Vrienden van Mu.ZEE, maar ook voor de cultuur in Oostende, jawel, voor de cultuur in het algemeen.

Dankzij jouw strijdvaardigheid en volharding (en ook diplomatie!) is jullie vereniging groot geworden, en worden de verzamelingen van de stad Oostende mooi gepresenteerd. Het was niet eenvoudig en niets is perfect. En er komen steeds nieuwe wolken aan de horizon!

Je had een goede en efficiënte ploeg rondom je kunnen vormen. Ik ben ervan overtuigd dat deze personen ook Jacques Mertens zullen bijstaan, zodat 'jullie' vereniging nog vele jaren kan bloeien.

En de Vrienden: ik werd er heel snel lid van. Ik bewonder nog steeds jullie talrijke activiteiten en jullie prachtige tijdschrift. Bij de Federatie waren jullie een voorbeeld!

Ik maak van de gelegenheid gebruik om je ook te melden dat ik mijn ontslag als secretaris-penningmeester van de Federatie van de Vrienden van de Musea van België aan onze voorzitter aangeboden heb. Om persoonlijke redenen. Ik heb er mijn activiteiten op 1 september 2016 stopgezet.

Hopelijk zien we elkaar nog eens in Oostende!

All the best, met mijn vriendschappelijke groeten

Jean Plasschaert

Uiterst links: Jean Plasschaert op de Algemene Vergadering 2014 © Valère Prinzie

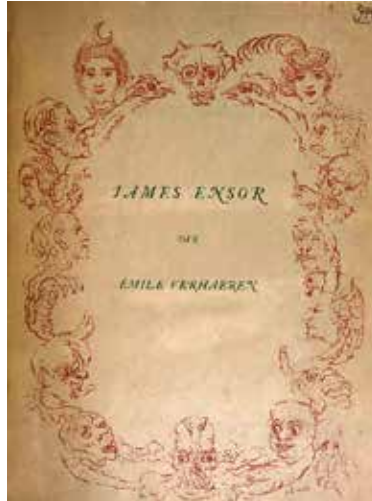
↘ ENSOR DOOR EMILE VERHAEREN, IN HET GUTENBERGPROJECT

Wellicht is het Gutenbergproject voor velen van onze lezers niet onbekend. Het werd genoemd naar Joannes Gutenberg (1397-1468), de drukker uit Mainz die in Europa beschouwd wordt als de uitvinder van de moderne boekdrukkunst (met losse) letters. Zijn bekendste werk is de zgn. in 1455 voltooide Gutenbergbijbel. Naar deze 'vader van de boekdrukkunst' is de eerste digitale bibliotheek (Gutenbergproject) genoemd. Dit project werd in 1971 door Michael Stern Hart opgestart in de VS en later nagevolgd door vele gelijkaardige initiatieven in de VS zelf en in andere landen (Scandinavië, Nederland). Hoewel vooral Engelse teksten in het project opgenomen zijn, bevat het Gutenbergproject ook andere talen, waaronder Frans en Nederlands (Erasmus: 'Lof der Zotheid', Jacques Perk: 'Gedichten', Bilderdijk, C. Buysse, Multatuli en vele anderen). Onder de Fransschrijvende auteurs en vertalingen in het Frans zijn Balzac, Alexis de Tocqueville, Verlaine, Jules Vallès en vele anderen vermeld. Zo ook Emile Verhaeren met zijn werk 'James Ensor'. Het werk staat op de website van <http://www.gutenberg.org/ebooks/35124>, waarop in totaal meer dan 50.000 boeken te lezen zijn en voor wie dit wil, ook te downloaden.

In 1908 verscheen bij de Librairie nationale d'Art & d'Histoire G. Van Oest & Cie, in de 'Collection des Artistes belges contemporains' in Brussel, het werk '**James Ensor par Emile Verhaeren**'.

Het is een schitterend werkje, niet alleen omdat een kunstkenner en literator als Verhaeren het schreef, maar vooral omdat het een volledige staat van de kunst en productie van Ensor op dat ogenblik weergeeft. Men is het er in het algemeen over eens dat de productie van de Meester vooral ligt in de periode vóór de verschijningsdatum van het werk, zodat wij gerust mogen beweren dat hier al een overzicht wordt gebracht van de essentie van het werk van Ensor.

In een sobere, krachtige stijl beschrijft Verhaeren achtereenvolgens het milieu (I), het debuut (II), de doeken (III), de tekeningen (IV), de etsen (V), leven en karakter (VI) en de plaats van Ensor in de hedendaagse kunst (VII). Een bijzonder belangrijke reeks bijlagen vergezelt het werk. Zo is er een zeer omstandige catalogus van de werken van Ensor, een (op dat ogenblik) vrij volledige bibliografie, de tafel van illustraties in de tekst en de lijst van buitentekstplaten. De catalogus rangschikt de werken per jaar en maakt voor ieder jaar, vanaf 1879 tot 1908, een onderverdeling in schilderijen (doeken) en tekeningen, eventueel aquarellen, verhoogde tekeningen, pastels, fantasieën en grotesken. Een afzonderlijke lijst

van de etsen van 1886 tot 1904 vervolledigt de lijst van werken. Bijzonder interessant is dat Verhaeren voor heel wat werken de eigenaar vermeldt. Zo is de eigenaarsgeschiedenis van Ensors werken in veel gevallen veel gemakkelijker traceerbaar. Tot de oorspronkelijke eigenaars behoort vanzelfsprekend Ernest Rousseau, met wie Ensor van in zijn prille jeugd bevriend was. Hieronder volgt een selectieve lijst met de eigenaars in 1908 en de lijst van werken in hun bezit, met opgave van datum ervan.

• Ernest Rousseau

1880: La coloriste, Le chou, Chinoiseries; 1881: Salon bourgeois en 1881, La mare aux peupliers; 1882: Fleurs, Cadre (croquis); 1883: Les houx, Croquis; 1884: Intérieur, Portrait d'artiste; 1885: Jardin à Watermael, Les amoureux; 1888: Les masques devant la mort; 1889: Fleurs et vase bleu; 1890: L'intrigue; 1893: La raie; 1895: Monstre tourmentant Saint Antoine; 1896: Les ballerines, Duel de masques.

• C.Franck

1880: Petites chinoiseries, Le cardeur.

• F.Franck

1880: Effet de neiges, Vases, Mer grise, trois esquisses, Gamin; 1881: Salon bourgeois, esquisse; 1882: Pommes, Le mannequin; 1883: Pivoines et pavots, Coquillages; 1884: Les toits à Ostende; 1891: Chinoiseries (étoffes); 1893: Les choux.

• Edgard Picard

1880: Gamin assis; 1881: La dame sombre, Pêcheur au manteau jaune; 1883: Les pochards, La sorcière; 1890: Homard et crabes, La tour de Lisseweghe; 1896: Mariakerke, Squelette peintre; 1898: Vue d'Ostende; 1900: La servante.

• Edmond Picard

1888: Masques nous sommes.

• A.Lambotte

1880: Estacade, Chinoiseries, Le flacon bleu, Le parasol; 1881: Intérieur au poêle; 1882: La petite chaise, Fleurs et porcelaines; 1886: Enfants à la toilette; 1887: Adam et Eve, chassés du Paradis terrestre; 1899: Portrait du peintre entouré de masques; 1903: Squelette au billard; 1905: Pierrot et squelette; 1907: Henri De Groux jouant au billard.

Nog andere personen worden als eigenaar van meerdere werken vermeld, o.m. de heer F. Buelens, Oostende en de heer Robert Goldschmidt, Brussel.

Dat het Gutenbergproject het werk van Verhaeren over Ensor uit 1908 heeft opgenomen en voor iedereen beschikbaar heeft gesteld, moet zeker toegejuicht worden door wie belangstelling heeft voor de Oostendse Meester.

Jacques Mertens

Ere-rijksarchivaris en voorzitter Vrienden Mu.ZEE

PROLUCE

Lidmaatschap

Jeugd (tot 22 jaar): 15 euro
Individueel lid: 28 euro
Gezin, samenlevingstarief: 45 euro
Steunend lid: 50 euro
Beschermend lid: 150 euro
Inlichtingen bij de penningmeester Joël Nieuwenhuysse (tel. 059 80 30 61)

Redactieraad: Jacques Mertens (voorzitter),
Willy Bosschem, Roland Laridon (stichter-voorzitter),
Martine Meire, Valère Prinzie, Femke Simonis
(redactiesecretaris).

Alle medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen
getekende bijdrage.

Logo en emblemata: Willy Bosschem
Druk: Lowyck, Archimedesstraat 53, 8400 Oostende
T 059 33 33 99, info@lowyck.com
Fotoverantwoording: Valère Prinzie

Statuten gepubliceerd in de Bijlagen tot het Belgisch
Staatsblad van 26 juli 1990 (Nr. 11538) en aangepast in
het nr. van 15 juli 1999 (Nr. 10699), gewijzigd in het kader
van de wet op de v.z.w.'s op 15 januari 2005, gewijzigd
op 21 februari 2009 (Nr.11533) en op
22 februari 2014.

Deze vereniging is aangesloten bij de "Federatie van
Vrienden der Musea van België" en bij de
"Cultuurraad Oostende".

Maatschappelijke zetel: p.a. Jacques Mertens, voorzitter
Leon Spilliaertstraat 83, 8400 Oostende

Secretariaat: Johan Van Roose,
Kabeljauwstraat 5, 8460 Oudenburg
johan.vanroose@west-vlaanderen.be of 0497 59 55 76

Penningmeester: Joël Nieuwenhuysse,
jnieuwenhuysse@telenet.be

Bankrelatie Vrienden Mu.ZEE
p.a. Albatrosstraat 10, 8400 Oostende
IBAN: BE16 0012 0908 3374
BIC: GEBABEBB

Jules Schmalzigaug

Jules Schmalzigaug (1882-1917)
was de allereerste Belgische
schilder die zich kon manifesteren
in de kern van een internationale
avant-gardestroming: het Italiaanse
futurisme. De Italiaanse futuristen
Filippo Tommaso Marinetti, Giacomo
Balla, Umberto Boccioni, Carlo Carrà
en Gino Severini beschouwden hem
als een talentvolle zielsverwant en vriend.

Jules Schmalzigaug wordt als toeschouwer van zijn eigen werk
meegezogen in een coloristisch en carnavalesk delirium. Kleur en licht
zijn de ijkpunten van Schmalzigaugs korte, maar intense carrière. De
schilder zocht naar de invloed van het licht op de kleur, die op haar
beurt de vormen bepaalt. In Venetië gaven de vibrerende indrukken
van de zachte en diffuse lichtschakeringen hem de energie om de
dynamiek van het Italiaanse futurisme te omarmen. Schmalzigaug
wilde via kleur en een zelfbedachte kleurenleer (La panchromie) iets
toevoegen aan de internationale avant-garde en het futurisme.

Martine Meire
directeur-cultuurbeleidscoördinator

Venetiaanse Gaanderijen-Zeedijk Oostende

Art Gallery
DECRAUW

Prinses Clementinaplein 28 | 8400 Oostende
www.decrauw.be | 0473/92.47.38

GOVAERT-QUATACKER
— (LA PIPE) —

Lid van de Koninklijke Kamer van de Antiquairs
en Kunsthandelaars van België
Lid van de Expertenvereniging ARGVS
Gerechtsdeskundige
Schattingen moderne kunst, antiek en Chinese kunst

ROMESTRAAT 3 | 8400 OOSTENDE | 0475 875810
Open op zaterdag en zondag